

La celebració dels deu anys del Museu Etnològic del Montseny (1985-1995)

Josep Manuel Rueda Torres
Director del Museu Etnològic del Montseny, La Gabella, d'Arbúcies

El mes de maig de 1995, se celebrà el desè aniversari de l'obertura de les primeres sales del MEMGA (Museu Etnològic del Montseny, La Gabella), no de la seva creació, que es remunta a l'any 1983.

Els actes que es feren pretenien, a més de difondre i festejar el fet de l'aniversari, ser un element de reflexió i de compromís amb el territori i la societat a la qual pertanyem. En coherència amb aquesta línia es preparà un seguit d'actes que es van iniciar al mes de març i es van cloure a finals d'any, amb la presentació del núm. 7 de la revista AIXA.

Les línies concretes marcades per a la celebració foren: reflexió entorn al parc natural del Montseny, posada al dia sobre els nostres coneixements de l'evolució cultural a Arbúcies, reflexió sobre el futur dels museus, reivindicació del patrimoni territorial... Acompanyant aquests elements, es feren tota una sèrie d'actes lúdics, per tal de fer veure a la població que el museu no és un lloc avorrit i seriós, per definició, alhora que s'intentà arribar a més públic, obrint espais habitualment tancats i sortint al carrer.

Pel que fa al Parc Natural, es va preparar un cicle de xerrades, d'èxit divers, encaminades a analitzar les polítiques de patrimoni iniciades i la seva incidència en la població del Parc. Per aquesta raó es van dur a terme tres conferències.

La primera el dia 10 de març a càrrec del geògraf i naturalista Martí Boada, molt vinculat al Montseny i profund coneixedor de diferents realitats de diversos espais protegits. En

Martí d'altra banda, per la seva formació, aportava una justa visió de patrimoni integral, en combinar els seus coneixements sobre l'entorn ecològic, amb els de l'entorn humà.

La segona xerrada, el dia 17 de març, va anar a càrrec de Toni Arnzabalaga, conservador del Museu de Ciències Naturals de la Tela de Granollers. En Toni parlà concretament de la realitat museística del Montseny, que incideix directament sobre la conservació del patrimoni natural i cultural del masís.

La tercera i última xerrada d'aquest cicle es féu el 24 de març, a càrrec de Joan Ignasi Castelló, aleshores cap del Servei de Parcs de la Diputació de Barcelona que parlà de les diferents actuacions en la via de la conservació i difusió del patrimoni.

Aquest cicle era de peculiar interès perquè emmarcava el compromís del MEMGA amb la problemàtica actual del seu territori. Problemàtica especialment viva (per la contraposició encesa d'interessos i grups molt diversos) després de les jornades de debat obertes per la mateixa administració del Parc, l'any 1994. Amb aquesta praxi de compromís el museu s'inclou dins del teixit social com un organisme viu, interessat no solament per la cultura pretèrita, sinó preocupat pels processos culturals actuals.

Aquest compromís amb l'actualitat no vol dir oblit del coneixement dels mecanismes de l'evolució cultural. Per aquesta raó es féu un seminari interdisciplinari sobre història, arqueologia, antropologia i etnologia locals. El seminari es

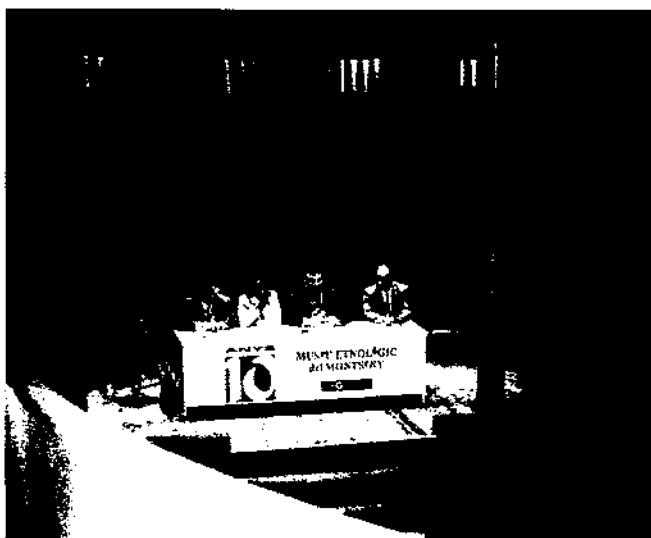
desenvolupà en dos dies els dissabtes 11 i 18 de març.

En la primera jornada intervingueren: Montserrat Mataró (arqueòloga territorial de les comarques de Girona, filla de Sant Feliu de Buixalleu), que ens parlà dels primers pobladors de la vall d'Arbúcies; Josep Maria Llorens (arqueòleg del Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona, fill de Breda) que parlà del poblament medieval a la mateixa vall; Joan Illa (erudit local d'Arbúcies, col·laborador habitual del MEMGA), aportà noves dades sobre el procés de formació de la vila d'Arbúcies; Andreu Bover (professor d'antropologia de la Universitat de Girona i fill d'Arbúcies) dissertà sobre el tema de l'evolució cultural a través de la transmissió de la memòria col·lectiva; Jordi Pujadas (mestre d'Arbúcies) i Glòria Torres (estudiant de pedagogia, resident a Arbúcies) presentaren sengles estudis sobre la història de l'ensenyament a la nostra vila i fi-

nalment Jordi Tura (responsable de l'àrea de documentació del MEMGA) va descriure tota la política i l'estructura funcional del museu en aquest punt bàsic de l'acció museal.

A la segona jornada intervingueren Joaquim Mateu (arqueòleg i col·laborador del MEMGA) que parlà del mas ibèric de Can Pons d'Arbúcies; seguidament Gemma Font i Sandra Pujadas (col·laboradores del MEMGA i membres de l'equip directiu de les excavacions arqueològiques del castell de Montsoriu), exposaren els darrers coneixements que es tenen sobre l'evolució i les formes de vida del castell. Núria Tort (pedagoga i mestra d'Arbúcies), en representació de l'equip que duia a terme la investigació sobre el joc tradicional, ens posà al dia sobre els resultats del projecte. Finalment Josep Manuel Rueda (director del MEMGA) parlà sobre l'actuació, la responsabilitat i el compromís del museu en el camp de la conservació del patrimoni del territori (ja sigui dins o fora de l'espai arquitectònic d'aquest), de la seva difusió i de la seva dinamització.

Sense dubte fou un dels actes de més acceptació popular de tota la programació. Això no obstant quedaren sense representació altres elements del

Carboners embalumant (cobrint els tronc amb brancatge) la pila de carbó, dins de la Mostra d'Oficis Tradicionals del Montseny.

nostre passat cultural, com el món agrícola, a pesar nostre; car a darrera hora ens fallà una demostració de rompuda de terra, en un prat. Tampoc no vam poder donar vida a les activitats industrials, per la manca d'eines, d'espais arquitectònics adients...; i a activitats preindustrials complexes, per les mateixes raons. Com sempre, aquest tipus de representacions són esbiaixades i no exemptes d'artificialitat, per les limitacions en les realitzacions i per la mateixa idiosincràcia i capacitat dels organitzadors. No obstant això, cal reconèixer que aconsegueixen uns efectes indubtables en l'espectador, per la qual cosa esdevenen un bon vehicle de transmissió.

Entre els actes simplement commemoratius hi ha l'exposició dels deu anys del museu, que s'inaugurà el 7 de maig i que va estar oberta durant tot el mes. L'exposició es limitava

a un recull cronològic dels principals esdeveniments del museu, a una reproducció del seu organigrama funcional, una mostra dels diferents tipus d'activitats desenvolupades al llarg dels 10 anys (investigació, conferències, exposicions, difusió, taules rodones, campanyes de protecció del patrimoni, tallers, cursets, edicions, itineraris...), un recull de notícies de premsa i un conjunt de dades de visitants, econòmiques, etc. També es projectava una bona mostra de tots els actes i les actuacions fetes al llarg dels deu anys per acabar invitant el visitant a entrar a l'exposició permanent. Amb això s'intentava ensenyar que el museu és molt més que l'exposició permanent: el museu és un conjunt d'activitats destinades a la salvaguarda, la protecció, la investigació, la documentació, la difusió i també la rendibilització del patrimoni.

Aquesta sèrie d'actes informatius i formatius es van completar amb altres de purament commemoratius, de ludicoculturals i d'identitaris.

Com a acte identitari s'organitzà una mostra d'oficis montsenyencs. Aquesta pretenia ser un exemple en viu d'una part important de l'exposició permanent del museu. Les persones seleccionades, van ser artesans que desenvolupen o que havien desenvolupat la quasi totalitat de la seva activitat professional en qualsevol indret del Montseny. Va ser un intent d'animar, de donar vida a les vitrines del museu. El lloc seleccionat va ser la plaça de la vila i el Prat Rodó. El dia: el 29 d'abril. Els oficis reunits: cis-

teller (Arbúcies), picapedrer (Arbúcies), espardenyer (Arbúcies), ebenista (Arbúcies), terrisser (Breda), brugaire (Sant Celoni), quadrejador (Sant Celoni), roder (Sant Hilari Sacalm). Tot això s'esdevenia a la plaça de la vila, mentre que en el Prat Rodó, culminava un procés iniciat 3 setmanes abans: l'elaboració de carbó vegetal. De manera que els joves arbuciençs van poder veure en directe i els més grans van poder recordar, la construcció d'una barraca i d'una pila de carbó. En un poble com Arbúcies, en què els oficis forestals havien estat una de les activitats que més gent ocupava (fins a un 50% de la població activa, de manera estacional o esporàdica fins a gairebé mitjan segle XX), les evocacions a un passat forestal, dominat pels sorolls dels esquellerins dels matxos dels traguers, vers el capvespre quan tornaven a vila, després de la jornada laboral; pels olors dels fums de la fusta cremada de les piles de carbó; pel soroll dels troncs arrossegats pels matxos..., tornaren a la ment de molts arbuciençs. I això no solament és una llicència poètica, sinó el sentir que ens van expressar molts arbuciençs. De fet mai van creure que restessin tants antics carboners i roders a la nostra vila, com després d'aquesta activitat.

Finalment per demostrar que el museu també és un lloc de cultura viva i en formació i que pot ser divertit, va actuar la coral local, anomenada Amhetista (en record a la muntanya d'ametistes, com Guerau de Lloist anomenava el Montseny)

i es féu una sessió de balls de saló, amenitzada pel director de l'Escola de Música d'Arbúcies i Sant Hilari.

També cal dir que tots els actes de l'any van dur el logotip dels deu anys, que juntament amb els pòsters dels actes centrals, realitzats per IGLÉSIES & CREIXELLS, van rebre el premi a la millor publicitat gràfica de la III Mostra Gràfica Professional de les Comarques de Girona.

A partir de maig els actes de més impacte es van reduir, a excepció de finals d'any, que es presentà la revista *Aixa* núm. 7, amb les ponències i comunicacions dels dos seminaris, abans esmentats. En l'acte de presentació hi van haver parlaments de Joan Domenech (Diputació de Girona), de Gabriel Alcalde (director del Museu de la Garrotxa i professor de museologia de la Universitat de Girona), de Jordi Pujadas (participant en el seminari local) i de l'alcalde d'Arbúcies, el senyor Jaume Soler.

Amb la realització d'aquests actes es pretenia bàsicament tenir presència en els mitjans de comunicació i entre la població autòctona, per tal de difondre els trets singulars del museu: implicació en el territori (massís del Montseny), caràcter bàsicament identitari (interès pels coneixements dels processos de l'evolució cultural del territori) i compromís amb la conservació, la difusió i la dinamització social, cultural i econòmica del patrimoni propi, natural o cultural, intern o extern a l'exposició permanent o a la temporal, en ús o en desús...

En definitiva si hem contribuït a afermar el nostre paper d'institució compromesa amb el patrimoni, el territori i la comunitat i consegüentment com a institució d'interès social i si hem fomentat l'interès pel nostre patrimoni, per raons identitàries, culturals o econòmiques, el nostre objectiu haurà estat aconseguit.

Debat de clausura del Seminari Els museus a l'horitzó del 2000 amb la participació d'Eduard Carbonell (Museu Nacional d'Art de Catalunya), Camila González (presidenta ICOM-Espanya), Josep Espadallé (aleshores President de l'Associació de Museòlegs de les comarques de Girona) i José María Luzón (Museu del Prado).